

SİYASİ ANALİZ

Burkina Faso ve Son Zamanlarda İvme Kazanan Darbeler

H.16 Recep 1444 / M.07 Şubat 2022

Hizb-ut Tahrir

Burkina Faso ve Son Zamanlarda İvme Kazanan Darbeler

4 Şubat 2023 tarihinde El Cezire.net sitesinin bildirdiğine göre, Burkina Faso'da cunta lideri İbrahim Traore "Ülkesinin Fransa ile diplomatik ilişkilerini kesmeyeceğini" belirtti. Peki, Burkina Faso Geçiş Hükümeti Sözcüsü'nün 21 Ocak 2023'de yaptığı "Burkina Faso Hükümetinin, Fransız askerlerinin Burkina Faso topraklarında bulunmasına izin veren anlaşmayı askıya aldığı, Burkina Faso kuvvetlerinin kendi ülkelerini savunacakları ve ülkede konuşlanmış Fransız askeri birliklerinden 1 ay içinde ülkeden ayrılmalarını talep ettikleri" açıklaması ile birlikte bunu nasıl anlamalıyız? Burkina Faso Geçiş Hükümeti neden böyle bir karar aldı? Bilindiği üzere Geçiş Hükümeti darbeye karşı darbeden sonra kuruldu. Bu darbenin arkasında kim var? Ve bütün bunların uluslararası çatışmayla ne ilgisi var? Dahası Burkina Faso'da Müslüman nüfus ne kadar ve Burkina Faso bir İslam beldesi mi?

Burkina Faso gerçeğine ve ülkede son dönemde ivme kazanan darbelerle bir göz atacağız. Öncelikle Burkina Faso'nun bir İslam beldesi olup olmadığı konusuyula başlayalım:

1- Burkina Faso, Batı Afrika'da yer alan bir İslam beldesidir. 2006 nüfus sayımına göre, nüfusunun yüzde 60,5'inden fazlasını Müslümanlar, yaklaşık yüzde 23'ünü Hristiyanlar ve geri kalanını da yerel dinler oluşturmaktadır... Burkina Faso, Mali İmparatorluğu'nun dağılmasının ardından İslam krallıkları içerisinde yer almış, Fransız sömürgeciliğinin Afrika'da ilerlediği günlerde (H.1314-M.1896)'da yapılan himaye antlaşması uyarınca Fransız sömürgeciliğinin kontrolü altına girmiş, Yukarı Senegal sömürge yönetiminin bir parçası olmuş ve (H. 1335-MS 1916)'da Yukarı Volta adı altında bu yapıdan ayrılarak bağımsız bir sömürge haline gelmiştir. Yukarı Volta'daki Müslümanlar bağımsızlık elde etmek için bazı girişimlerde bulununca, topraklarını (bölüp) Fildişi Sahili, Mali ve Nijer olarak parçalandılar. (H.1385-M.1947)'de Yukarı Volta, tek bir sömürge altında toprak bütünlüğüne yeniden kavuştu. Daha sonra (H. 1380-M.1960)'da bağımsızlığına kavuştu. 4 Ağustos 1984'te Başkan Thomas Sankara, ülkenin ismini "onurlu insanların yaşadığı anayurt" anlamına gelen Burkina Faso olarak değiştirdi. Burkina Faso, ülkedeki iki ana dilin birleşimidir. "Burkina" Mossilerin dili olan Mòoré dilinde "onurlu" veya "bozulmayan" anlamında kullanılırken, "Faso" kelimesi de Diyula dilinde "anavatan veya baba ocağı" anlamına gelmektedir. Burkina Faso'nun yüzölçümü 274.200 km² ve nüfusu da 21.510.181'dir. Ekonomisi tarıma dayalıdır. Vagadugu ülkenin en önemli şehri ve başkentidir...

2- Geçen yılın başında Fransa'nın kontrolünde bir darbe gerçekleşti. 24 Ocak 2022'de Burkina Faso'da gerçekleşen darbe hakkında 30 Ocak 2022 tarihinde yayınladığımız soru cevapta, darbe ve darbe lideri Damiba'nın arkasında Fransa'nın olduğunu belirttik. Soru cevapta "Burkina Faso ve ordusuna genel olarak Fransa'nın egemen olduğu bir yerde, "darbe lideri Damiba'nın yetişme tarzı, çürük darbe gerekçeleri ve Fransa'nın darbeden rahatsızlığı yerine hoşnut olduğunu lanse etmesi, Yarbay Damiba'nın bu darbeyi Fransa'nın desteğiyle gerçekleştirdiğini teyit eder... Bu yüzden Amerika, bu darbeye karşı çıkmıştır." Burkina Faso halkı, daha sonra eski ve halen sömürgeci olan Fransa'nın o darbenin arkasında olduğunu fark etmiştir.

3- Yaklaşık dokuz ay sonra darbeye karşı darbe yapıldı! 30 Eylül 2022 Cuma akşamı Burkina Faso'da askeri cunta ve eski darbe lideri Damiba'yı görevden alan, yeni darbe lideri İbrahim Traore'yi göreve getiren bir darbe gerçekleştiği duyuruldu. Damiba'nın Fransız askeri üssüne sığındığının ileri sürülmesinin ardından büyükelçilik, konsolosluk, okullar ve merkezler gibi Fransız kurumlarına karşı protesto gösterileri düzenlendi ve saldırılar gerçekleşti. Yeni Darbe lideri ve ülkenin kuzeyindeki Kaya kasabasında aşırılıkla mücadele birliğinin başı olarak görev yapan İbrahim Traore, devlet televizyonunda bir grup asker tarafından okunan bildiriye, "(Geçtiğimiz) ocak ayında Damiba'nın iktidarı ele geçirmesine yardım eden bir grup subayın, militanların isyanına yanıt verememesi nedeniyle Damiba'yı görevden almaya karar verdiğini" söyledi. Bu, darbecilerin aylar önce eski devlet başkanı Roch Kaboré'yi devirmek için kullandıkları bahanenin tıpatıp aynısıdır. Bildiriye, "Dambia, subayların orduyu yeniden düzenleme önerilerini reddetti ve bunun yerine önceki rejimin çöküşüne yol açan askeri yapıyla devam etti. Dambia'nın eylemleri, yavaş yavaş bizi, onun tutkularının ilk etapta yapmaya karar verdiğimiz şeyden farklılaştığına ikna etti. Bugün Damiba'yı devirmeye karar verdik." denildi. Açıklamada ayrıca, ulusal paydaşların yakında yeni bir geçiş tüzüğü kabul etmeye ve başka bir sivil veya askeri cumhurbaşkanı atamaya davet edileceği belirtildi. Traore, anayasanın askıya alındığını, geçiş sözleşmesinin yürürlükten kaldırıldığını, sınırların süresiz olarak kapatıldığını, tüm siyasi ve sivil toplum faaliyetlerinin askıya alındığını bildirdi." (02.10.2022 el-Çad) Bu açıklama, darbeyi gerçekleştiren askerlerin, eski darbe lideri Paul Henri Damiba'nın siyasi yönelimlerinden hoşnut olmadıklarını, farklı bir siyasi yönelime sahip olduklarını göstermektedir. Bu da eski darbe lideri Damiba'nın yeni darbe liderinden farklı bir politika izlediği anlamına gelmektedir...

4- Son darbe gerçekleştiğinde Fransız kurumlarını hedef alan saldırılar da bunu teyit etmektedir. Son darbe lideri İbrahim Traore, Damiba'nın Fransız askeri üssüne sığındığını belirtti. Bu açıklamanın ardından Fransız kurumlarına yönelik saldırılar gerçekleşti ve bazıları ateşe verildi. Fransa, büyükelçiliklerine yapılan bu saldırılardan rahatsızlığını dile getirdi. Haberlerde, Damiba'nın Fransız askeri üssüne sığındığının ileri sürülmesinin ardından öfkeli protestocuların 1 Ekim 2022 Cumartesi akşamı Burkina Faso'nun başkenti Vagadugu'daki Fransız büyükelçiliği ve konsolosluk binasını ateşe verdikleri belirtildi. Vagadugu'daki Fransız Büyükelçiliği ise, çıkan bu haberleri yalanladı. Büyükelçiliğin etrafında toplanan insanlar, yeni darbe liderini desteklemek için Fransa karşıtı sloganlar attı. Sosyal paylaşım sitelerinde Fransız binalarında çıkan yangınların fotoğrafları paylaşıldı. Fransa Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Anne-Claire Legendre "Vagadugu'daki büyükelçiliğimize yönelik şiddeti kınıyoruz. Bu aşamada çalışanlarımızın ve yurttaşlarımızın can güvenliği önceliğimizdir" dedi. (01.10.2022 France 24) Başkent Vagadugu'da önemli bir Fransız askeri üssü bulunmaktadır. Afrika Sahel bölgesinde terörle mücadele bahanesiyle bu askeri üste çoğu Fransız özel kuvvetlerinden olmak üzere yüzlerce Fransız askeri görev yapmaktadır. Bu darbenin ülkedeki Fransız varlığını hedef alması ve bütün bunlar, darbenin Fransa'ya karşı gerçekleştiğini göstermektedir.

5- Ayrıca Avrupa Birliği, yetki devrine ilişkin anlaşmaya bağlı kaldığını ileri sürerek darbeye karşı olduğunu ifade etti. Avrupa Birliği Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell, "Ülkedeki güvenlik ve insani durumun kötüleşmesinden üzüntü duyduklarını belirtti." (01.10.2022 France 24) Josep Borrell, bununla Burkina Faso'da Fransız kurumlarını hedef alan saldırılara atıfta bulunmaktadır. Avrupa Birliği yetkilisi, Fransa

adına darbeye karşı olduğunu açıklamaktadır. Çünkü Avrupa Birliği, Fransa'nın Afrika'daki çıkarlarıyla ilgilenmektedir. Fransa'nın Burkina Faso'daki nüfuzu, AB nüfuzunun bir parçası olarak görülmekte, ekonomik ve siyasi gücüne güç katmaktadır.

6- Amerika'nın tutumuna gelince, darbeye karşı olmadığı, zımnen darbenin yanında yer aldığı ve bir darbe olarak tanımlamadığı görülmektedir. ABD "ilgili tüm taraflara sükûnet ve itidal" çağrısında bulundu... (01.10.2022 France 24) Bu ifade, ABD'nin darbeye karşı olmadığı kanıtlamaktadır. Fransız Haber Ajansı'nın Amerika'nın tutumundan böyle kısaca bahsetmesi, Fransızların Amerika'nın tutumuna alındıklarını ve bu darbenin arkasında Amerika'nın olduğunu bildiklerini göstermektedir. Amerika, Burkina Faso'daki askeri cuntanın eski başkanı Fransa ajanı olduğu için mevcut darbeyi kınamazken, bu yılın başında yapılan darbeyi örtülü bir şekilde kınamıştır. Söz konusu darbeden memnuniyetsizliğini dile getirmiş, anayasaya saygı duyulmasını ve ajanı eski devlet başkanı Kabore'nin iktidara geri dönmesini talep etmişti. İbrahim Traore öncülüğündeki bu darbe, büyük olasılıkla Amerikan yapımıdır.

7- Bu nedenle Burkina Faso Geçiş Hükümeti Sözcüsü 21 Ocak 2023'de Burkinabé devlet televizyonunda yaptığı açıklamada, "Fransız askerlerinin Burkina Faso topraklarında bulunmasına izin veren anlaşmayı feshettiklerini ve Burkina Faso kuvvetlerinin kendi ülkelerini savunacaklarını belirtti ve ülkede konuşlu Fransız askeri birliklerinin 1 ay içerisinde ülkeden ayrılmalarını istedi." Burkina Faso devlet televizyon ve radyosu RTB'de şunlar yer aldı: "Fransa'nın, ülkeden askerlerini çekmesi için bir aylık süresi var" Kararın açıklanmasından birkaç gün önce başkent Vagaduğu'da sokaklara dökülen göstericiler, Fransız büyükelçisinin sınır dışı edilmesini ve Fransız askeri üssünün kapatılmasını talep ettiler. Geçiş dönemi devlet başkanı, ülkelerden biriyle ilişkileri düzenleyeceği sözünü verdi, ancak ülke adı vermedi. Bilindiği üzere 30 Eylül darbesinden bu yana Fransız varlığına karşı yapılan protestolarda, Fransızların sınır dışı edilmesi ve ülkedeki üslerinin kapatılması çağrısı yapılmaktadır.

8- Buna göre Fransa Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü yaptığı yazılı açıklamada, "24 Ocak 2023 Salı günü Burkina Faso'daki askeri cuntadan Fransız birliklerinin ülkeden ayrılması talebi aldıklarını söyledi. Sözcü, "Bir aylık süreye bağlı kalacağız. Fransa bu talebi yerine getirerek anlaşmanın şartlarına saygı duyacaktır." dedi. (25.01.2023 France 24) Fransa cumhurbaşkanı, büyük bir belirsizlik olduğunu iddia ederek, açıklama istedi. Bu nedenle Burkina Faso, birkaç teyit açıklamaları yayınladı ve Fransa'ya yönelik açıklayıcı mesajlar verdi. Burkina Faso Hükümet Sözcüsü Jean-Emmanuel Ouedrago, 23 Ocak 2023 tarihinde yaptığı açıklamada, Fransa cumhurbaşkanına yanıt verdi: "Anlaşmayı askıya alıyoruz ama bu, Burkina Faso ile Fransa arasındaki diplomatik ilişkilerin sonu değil. Anlaşmanın askıya alınması normaldir, anlaşmanın şartlarında öngörülmüştür. Mevcut aşamada bunu nasıl daha net ifade edebiliriz bilmiyoruz." (25.01.2023 France Press, El Arabi El Cedid)

9- Peki, geçiş hükümeti lideri İbrahim Traore'nin, Fransız askeri varlığını sona erdirmesi için uyarmasına rağmen, Fransa ile diplomatik ilişkilerini kesmeyecekleri açıklamasını nasıl anlamalıyız? Fransa, onlarca yıllık bir nüfuzu sahiptir ve Burkina Faso'da ajanları var. Şimdiki yönetim, Fransız askeri varlığının ayrılması üzerine odaklanıyor ve sadece bununla yetiniyor, diplomatik ilişkileri keserek siyasi provokasyona girmiyor. Muhtemeldir ki Fransa, bunun farkındadır ve askeri geri çekilmeyi alttan almaktadır. Tabii Amerika'nın mevcut iktidara maddi yardımı ile yenik düşmediği sürece...

10- Böylece Burkina Faso ve diğer İslam beldelerindeki darbe sarmalı devam etmektedir. Darbe döngüsü, şartları iyileştirmek, sömürgeciye karşı gerçek bir darbe yapmak, onu kovmak, kökünden söküp atmak ve olması gerektiği gibi ülkeyi sömürgeci pençelerinden arındırmak için değildir, aksine sömürgeci bir ülkenin ajanlarını başka bir sömürgeci ülkenin ajanlarıyla değiştirmek içindir. Darbe döngüsü, uluslararası çatışmanın bir sonucudur. Çünkü gerçek değişim, ümmetin düşüncesine ve bu düşünceye dayalı kusursuz bir devletin kurulmasına ve ümmetin akidesinden fıskıran, kaynağı Allah'ın Kitabı ve Rasûl Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in Sünneti olan bir anayasaya göre olur.

Sana bu kitabı; her şey için bir açıklama, doğru yolu gösteren bir rehber, bir rahmet ve Müslümanlar için bir müjde olarak indirdik. [Nahl 89]

Biz, Aziz ve Güçlü olan Allah'tan, Müslüman beldelerin yeniden tek bir devletin, Raşidi Hilafetin altına dönmelerini niyaz ediyoruz. Böylece İslam ve Müslümanlar, izzet bulacak, küfür ve kâfirler ise zelil ve perişan olacaklardır. İslam tüm dünyaya yayılacaktır. Bu yayılış bir kısmını aziz, bir kısmını da zelil kılacaktır. Allah'ın izniyle bu mutlaka olacaktır. Ahmed, Müsned'inde Temim Ed Dari'den rivayet ettiğine göre, "Ben, Rasûlullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'i şöyle buyururken işittim:

لَيَبْلُغَنَّ هَذَا الْأَمْرُ مَا بَلَغَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَلَا يَبْرُكُ اللَّهُ بَيْتَ مَدْرٍ وَلَا وَبَرٍ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللَّهُ هَذَا الدِّينَ بَعْرَ عَزِيزٍ أَوْ بَدَلٌ ذَلِيلٍ عِزًّا يُعِزُّ اللَّهُ بِهِ الْإِسْلَامَ وَذَلًّا يُذِلُّ اللَّهُ بِهِ الْكُفْرَ "Bu din, gece ve gündüzün ulaştığı her yere mutlaka ulaşacaktır. Allah, onun girmediği topraktan veya yünden yapılmış (çadır) hiçbir ev bırakmayacaktır. Bu giriş, bir kısmını aziz, bir kısmını da zelil kılacaktır. Allah İslam'a izzet, küfre de zillet verecektir." Hâkim, Müstedrek'inde bu hadisi şu lafızla rivayet etmiştir: Mikdad İbn El Esved El Kindî'nin şöyle dediğini işittim: "Ben, Rasûlullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'i şöyle buyururken işittim:

لَا يَبْقَى عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ مِنْ بَيْتِ مَدْرٍ وَلَا وَبَرٍ إِلَّا أَدْخَلَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ كَلِمَةَ الْإِسْلَامِ بَعْرَ عَزِيزٍ، أَوْ بَدَلٌ ذَلِيلٍ، يُعِزُّهُمْ اللَّهُ فَيَجْعَلُهُمْ مِنْ أَهْلِهَا، أَوْ يُذِلُّهُمْ فَلَا يَدِينُوا لَهَا "Yeryüzünde mevcut topraktan veya yünden yapılmış her eve Allah, mutlaka İslam'ın mesajını sokacaktır. Bu, bir kısmını aziz, bir kısmını da zelil kılacaktır. Allah'ın hidayet nasip ettikleri ona (İsteyerek) dâhil olup izzet bulacaklar, hidayete ermeyenler ise, zorla tabi olarak zelil olacaklar." [Hâkim, bu hadis, tahrîc etmemiş olsalar da şeyhaynın şartına göre sahihtir dedi]

H.16 Recep 1444
M.07 Şubat 2023